

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Värmlands län

September 2017

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om Småföretagsbarometern	3
<i>Nettotal och konjunkturindikatorn</i>	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Värmlands län.....	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Värmlands län.....	6
<i>Näringslivet i Värmlands län</i>	6
Småföretagsbarometern – Värmlands län.....	8
<i>Konjunkturindikatorn</i>	8
<i>Sysselsättning</i>	11
<i>Orderingång</i>	12
<i>Tackat nej till order</i>	12
<i>Omsättning</i>	14
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	14
<i>Företagens prisförväntningar</i>	15
Expansionsutsikter och hinder för expansion	15
<i>Konjunkturrisiker</i>	18
<i>Politiska risker</i>	19
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	20

Om Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst 1 och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalen för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Värmlands län

- **Småföretagskonjunkturen** ökade i fjolårets undersökning från ett sammanvägt nettotal på 60 till 68. Denna utveckling har fortsatt under de senaste tolv månaderna och nettotalet för konjunkturindikatorn i Värmlands län är 78, vilket kan jämföras med riksgenomsnittet på 74. Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är att denna ökning fortsätter.
- **Sysselsättningstillväxten** fortsätter öka i Värmland sedan höstmätningen 2013. Under 2015 tog sysselsättningstillväxten dessutom ytterligare fart och ökade mer än riksgenomsnittet. Totalt sett uppgår ungefär var femte, 21 procent, av alla företag i länet att de har ökat sin personalstyrka medan endast 5 procent av företagen dragit ned personal. Således blir det sammanvägda nettotalet för 2017 års sysselsättningstillväxt 16 i Värmlands län, vilket är en knapp avmattning sedan fjolårets rapport men något högre än riksgenomsnittet på 10.
- **Orderingången** för länets småföretag har liksom sysselsättningstillväxten totalt sett utvecklats positivt sedan 2016. Nettotalet år 2016 var 23 vilket i årets mätning har stigit till 29. Det är dock ett lägre nettotal än riksgenomsnittet på 32. Orderingången har ökat i 40 procent av länets företag medan den har minskat i 11 procent av företagen.
- **Omsättningstillväxten** i Värmlands län minskade i fjolårets rapport jämfört med året dessförinnan, från nettotal 32 till 26. Denna negativa utveckling har i årets mätning återhämtat sig och den totala omsättningstillväxten är nu på ett sammanvägt nettotal om 33 och länet placerar sig precis över riksgenomsnittet på 32.
- **Tillväxten av lönsamheten** har minskat de senaste tolv månaderna för värmlandsföretagen. Av samtliga företag i länet har 27 procent haft en förbättrad lönsamhet medan 18 procent haft en försämrad lönsamhet i verksamheten. Detta resulterar i ett sammanvägt nettotal på 9 för den totala lönsamhetstillväxten, vilket är lägre än fjolårets 14 och betydligt lägre än riksgenomsnittet på 24.
- Företagen i Värmlands län upplever sämre möjligheter att växa än i fjol. I länet uppgår 66 procent av företagen att de har **goda utsikter att expandera på sikt**. Samtidigt är det nästan 9 av 10 företag som vill växa.
- **Det främsta tillväxthindret** i Värmlands län är bristen på lämplig arbetskraft, enligt 19 procent av företagen. Tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader är också betydande tillväxthinder för Värmlands småföretag.
- Den inhemska konjunkturen utgör den största **konjunkturrisken** enligt 40 procent av företagen i länet. Den följs av oro för en försvagad internationell konjunktur samt höga löneökningar, med 13 respektive 17 procent av företagen som ser dessa som främsta konjunkturrisik.

- **Den största politiska risken** är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 43 procent av Värmlands alla företag. Av värmlandsföretagen ser 25 procent även ökade skattekostnader som en risk. På tredje plats över den främsta risken kommer oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Värmlands län

Den svenska tillväxten mätt som bruttonationalprodukten, BNP, växte med 3,2 procent under 2016. Konjunkturläget i Sverige har fortsatt att förbättras och ekonomin har haft en bra utveckling med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt som följd. BNP-tillväxten föll dock tillbaka något under 2016 jämfört med 2015 då BNP-tillväxten var 4,1 procent. Detta var också i linje med 2016 års Småföretagsbarometer som visade på en fortsatt god tillväxt, men med förväntningar om något lägre tillväxt under 2016.

Den goda konjunkturutvecklingen drivs i stor utsträckning av export och investeringar, medan offentlig konsumtion växer i lägre takt. De svenska hushållen och den inhemska konsumtionen driver också en stor del av tillväxten. Arbetslösheten har minskat, men samtidigt består tudelningen på arbetsmarknaden, inte minst mellan inrikes och utrikes födda.¹ Det tycks som att den svenska arbetsmarknadsmodellen är problematisk när det handlar om att skapa nya vägar in på arbetsmarknaden.² Fortsatt kompetensbrist och svårigheter för växande företag att rekrytera och anställa är därför även fortsättningsvis ett tillväxthinder för småföretagen.

Det är de små och medelstora företagen som utgör ryggraden, tillväxten och stabiliteten i ekonomin. Under de senaste decennierna har de små företagen haft den viktigaste rollen i jobbskapandet, hela 4 av 5 jobb skapas i företag med färre än 50 anställda.

Omvärldskonjunkturen har fortsatt att stärkas samtidigt som det råder ökad optimism i världsekonomin. En starkare omvärldskonjunktur med stigande investeringar gynnar också de svenska småföretagen genom att svensk export ökar. Efterfrågan i Europa förväntas fortsätta att förbättras men i vilken utsträckning beror bland annat på utvecklingen i omvärlden liksom på konsekvenserna av Storbritanniens framtida EU-utträde, Brexit.

I Sverige är förtroendet för den offentliga ekonomin starkt, liksom företagens förväntningar på utvecklingen framöver. Samtidigt finns det flera osäkerhetsfaktorer både i omvärlden och på hemmaplan. Sveriges småföretagare behöver tydlighet och förutsägbarhet. Snabba politiska svängningar med förändrade regelverk och skatter som resultat är inget som gynnar företagande på sikt, tvärt om så minskar viljan att göra investeringar och att anställa eller på annat sätt växa med företaget.

Näringslivet i Värmlands län

Näringslivet i Värmlands län består av företag verksamma inom en rad olika verksamheter. Tillgången på järnmalm har bäddat för regionens traditionella tillverkningsindustrier inom verktygsstål. Även skogen var och förblir en resurs som bl.a. utvecklats till marknadsledande verksamheter och kompetens kopplad till pappers- och massaindustrin. Den traditionella industrin behåller en betydande ställning och runt den har även andra branscher kunnat växa sig starka. Tyngdpunkten ligger på verksamheter kopplade till papper och massa,

¹ SCB, AKU juli 2016

² Sverige har lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda enligt OECD. Se bl.a. OECD 2010.

förpackningar, stål och verkstad samt IT och telekom. Även handel och besöksnäring med relaterade verksamheter växer i termer av företag och sysselsättning.

För att näringslivet även fortsatt ska utvecklas är det viktigt med goda förutsättningar för att bo och verka i olika delar av länet. Väl fungerande arbetsmarknadsregioner med breda branschstrukturer och goda möjligheter i arbetslivet är avgörande och tillgänglighet liksom samverkan är avgörande faktorer.

Den lokala näringslivspolitikerna genom bl.a. Länsstyrelsen arbetar för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen och uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor som rör jämställdhet, miljö och integration. Detta förutsätter ett brett samarbete med näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är avgörande för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättningstillväxten i Värmlands län.

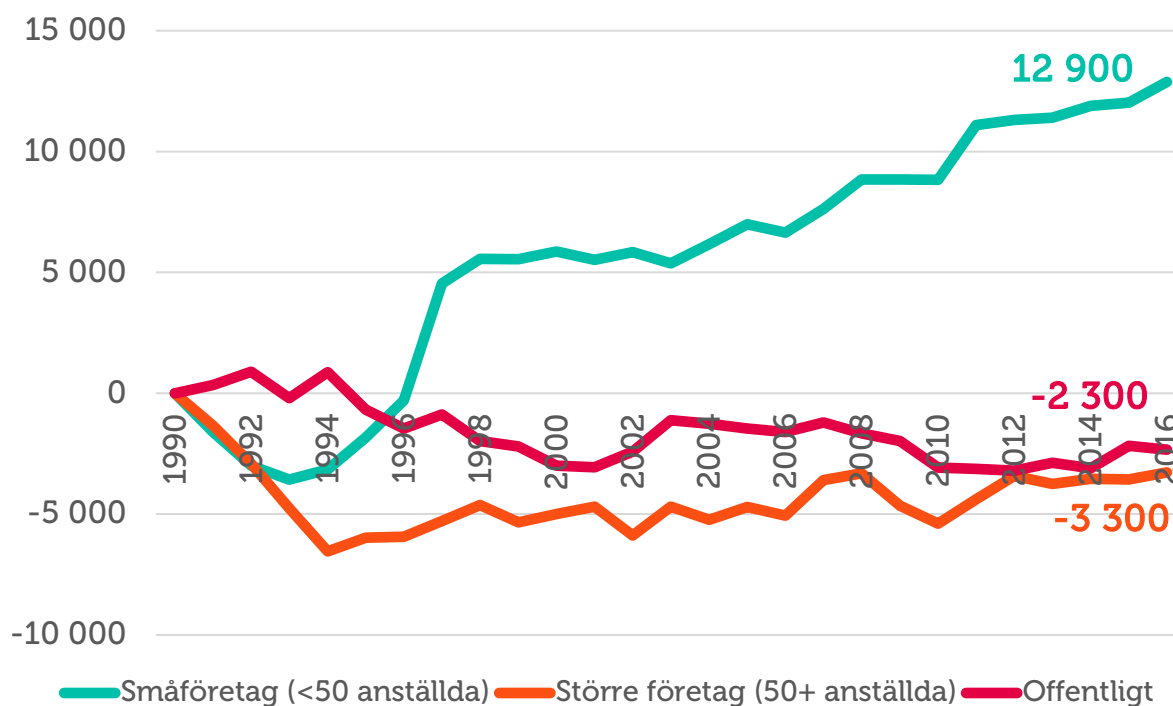

Anna Hedberg ***Regionchef Företagarna,*** ***Värmland***

Det är glädjande att småföretagen i Värmland har haft en bra utveckling och stark konjunktur de senaste åren. Vi möter ofta företagare som vittnar om stark sysselsättningstillväxt, fulltecknade orderböcker och positiv omsättning.

Framöver så tror 66 % av företagen i Värmland på goda expansionsutsikter, vilket tyvärr är något lägre än förra årets mätning och under riksgenomsnittet. För de företag som ändå ser möjligheter till expansion, så är det fortfarande svårt att finna personal med rätt kompetens, tufft med höga arbetskraftskostnader och konkurrens. Det är tveklöst så att politikerna behöver ta krafttag för att underlätta och ta bort hindren, så att företagen vågar och har råd att anställa fler och bättre kan konkurrera internationellt.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Värmland län sedan 1990 (källa: SCB)³

Småföretagsbarometern – Värmlands län

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

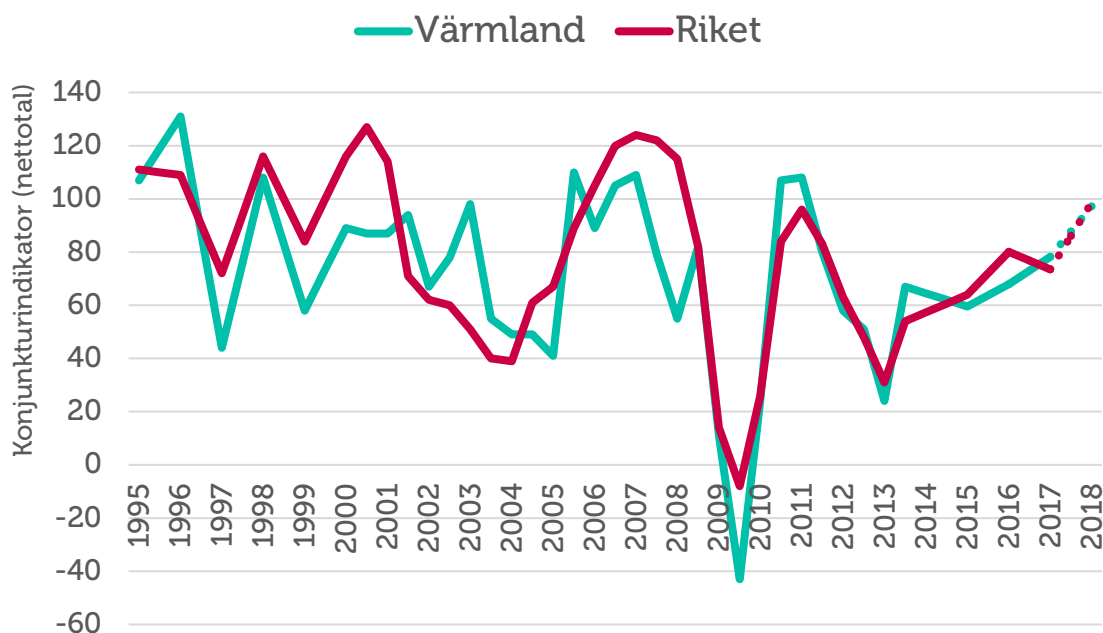
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Värmlands läns utveckling vad gäller sysselsättning, orderingång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. Konjunkturindikatorn ökade i fjolårets undersökning från ett sammanvägt nettotal på 60 till 68. Denna skillnad tycks ha ökat under de senaste tolv månaderna och nettotalet för

³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

konjunkturindikatorn i Värmlands län är 78, vilket kan jämföras med riskgenomsnittet på 74. Värmlandsföretagen har alltså haft en något bättre utveckling än riksgenomsnittet. Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är att denna ökning fortsätter. Summan av förväntningarna i de tre delfaktorerna ger ett netttotal på 97, vilket är i linje med riksgenomsnittets prognos.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Värmlands län och riket 1995-2017

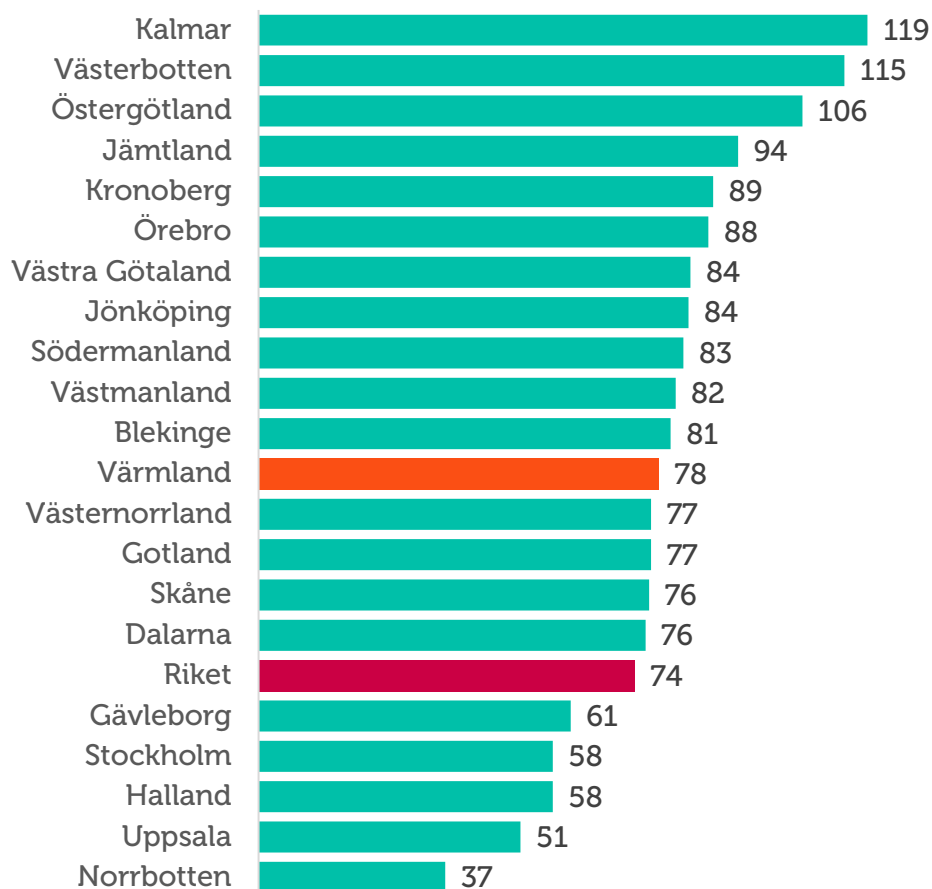

Jerker Nilsson ***LR-Tryck i Sunne AB***

Det märks verkligen att det är bra tider – vi har haft en fin utveckling de senaste åren.

Det absolut tuffaste för oss är att kostnaderna för arbete är för hög. Vi konkurrerar ju med låglöneländer som Polen och Estland. De kan ju såklart hålla lägre prisnivåer och vi behöver absolut få ned t ex arbetsgivaravgifterna generellt i Sverige för att kunna vinna den kampen.

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2017

Anders Paulsson *Bankchef Värmland*

Den starka konjunkturen håller i sig. Vår bild är att Småföretagsbarometern bekräftar det vi hör av våra många företagskunder. Vi ser att flera företag upplever att utsikterna för expansion är goda och 9 av 10 småföretag vill växa. Vad gäller tillväxthinder är det intressant att notera att bristen på arbetskraft med rätt kompetens fortfarande är det största hindret. Tillgång på finansiering upplevs generellt sett inte som ett stort tillväxthinder. Årets Småföretagsbarometer påvisar att ordergång, omsättning och sysselsättning förväntas öka i Värmland. Företagen i Karlstad drar fortfarande mest.

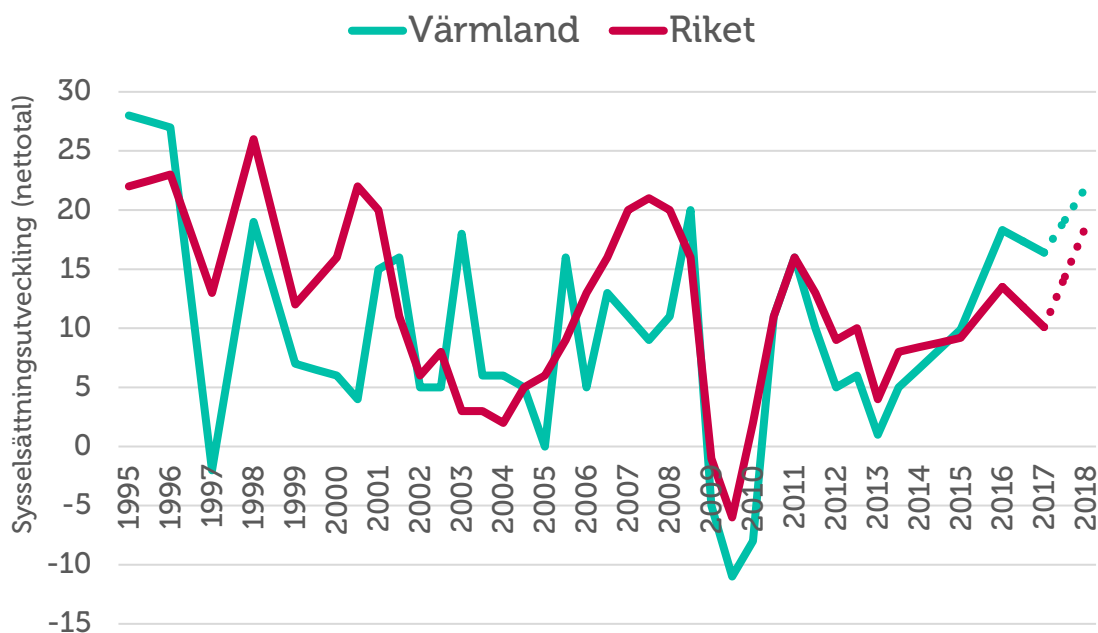
Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Totalt sett uppger ungefär var femte, 21 procent, av alla företag i länet att de har ökat sin personalstyrka under året medan endast 5 procent av företagen dragit ned personal. Således blir det sammanvägda nettotalet för sysselsättningstillväxten 16 i Värmlands län, vilket är en avmattning sedan fjolårets rapport men fortfarande högre än riksgenomsnittet på 10.

Prognosen inför de kommande tolv månaderna är att tillväxttakten i sysselsättningen kommer att öka. Fler än var fjärde företag förväntar en ökning i antalet anställda medan endast 4 procent förväntar en minskad personalstyrka.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Värmlands län och riket 1995-2017

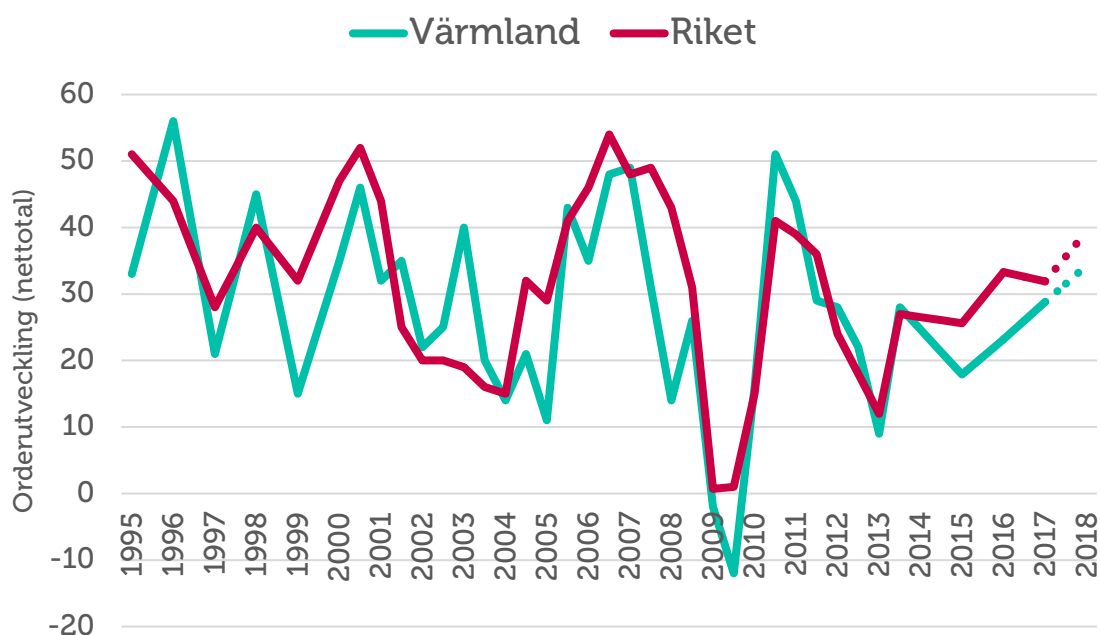

Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets småföretag har liksom sysselsättningstillväxten totalt sett utvecklats positivt sedan 2016. Nettotalet år 2016 var 23 vilket i årets mätning har stigit till 29. Det är dock ett lägre nettotal än riksgenomsnittet på 32. Orderingången har ökat i 40 procent av länets företag medan den har minskat i 11 procent av företagen. Utvecklingen av orderingången förväntas öka där 48 procent tror på en ökad orderingång samtidigt som 14 procent tror på en minskad orderingång under de kommande tolv månaderna. Detta placerar Värmland läns förväntade tillväxt i företagens orderingång något under riksgenomsnittets förväntningar.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Värmlands län och riket 1995-2017

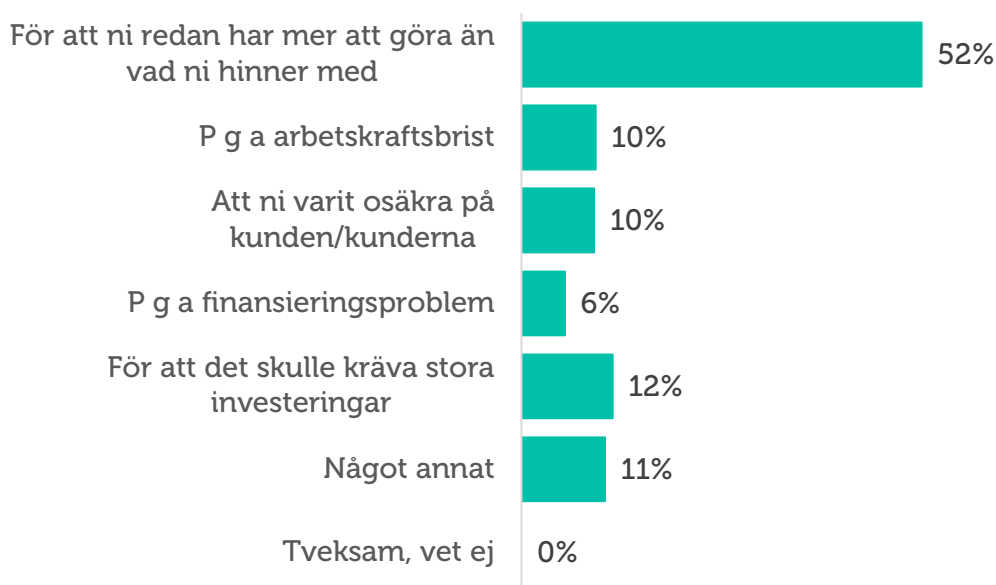
Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag behöva tacka nej till order. Av företagen i länet har 49 procent tvingats tacka nej till order de senaste tolv månaderna, vilket är en högre andel än för riksgenomsnittet. Av de som tackat nej anger 52 procent att den huvudsakliga anledningen till detta är att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med. Svårigheten med att hitta rätt personal och nyanställa kan resultera i att företagen har svårt att ställa om verksamheten för att möta tillväxttakten, vilket leder till att de får fullt kapacitetsutnyttjande.

Att tacka nej till order på grund av finansieringsproblem samt på grund av att det skulle kräva stora investeringar är vanligare för småföretagare i Värmland än för riksgenomsnittet. Mindre ägarledda företag som vill växa är beroende av likviditet och finansiering för investeringar eller, vilket oftast inte är fallet, ett tillräckligt stort eget kapital. Att driva och utveckla företag kommer med ett stort risktagande, ofta med svaga kassaflöden i själva utvecklingsfasen, där entreprenören accepterar en lägre och osäkrare inkomst i utbyte mot en framtida värdetillväxt. För att småföretagen ska kunna upprätthålla sin roll som jobb- och välfärdsskapare krävs incitament för detta risktagande. Ett sådant är att det måste bli enklare för företagen att få finansiering.

Arbetskraftsbrist, exempelvis kompetens- eller matchningsproblem, anges av 10 procent som den främsta anledningen. Detta tyder på att just kompetensbrist kan vara ett betydande tillväxthinder för företag i Värmlands län. Att få rätt förutsättningar för att nyanställa, kompetensförsörja och utveckla genom att exempelvis enklare kunna få finansiering samt politiska reformer i form av exempelvis sänkta arbetsgivaravgifter kan motverka hinder för expansion och minskad ordergång på grund av kapacitetsbrist.

Figur 6 Tackat nej till order

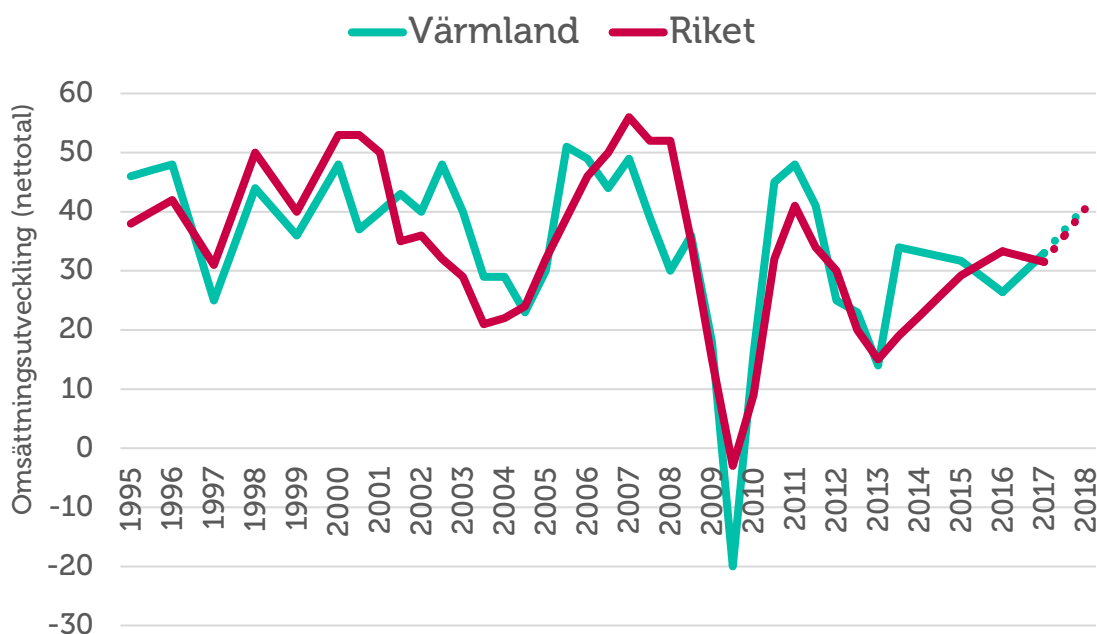

Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Värmlands län minskade i fjolårets rapport jämfört med året dessförinnan, från netttotal 32 till 26. Denna negativa utveckling har i årets mätning återhämtat sig och den totala omsättningstillväxten är nu på ett sammanvägt netttotal om 33 och länet placerar sig precis över riksgenomsnittet på 32. Hälften av Värmlands företag har under de senaste tolv månaderna haft en ökad omsättning samtidigt som 17 procent haft en minskad omsättning under samma tidsperiod. Totalt sett tror företagen i Värmland på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 41, vilket är i exakt linje med riksgenomsnittet

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Värmlands län och riket 1995-2017

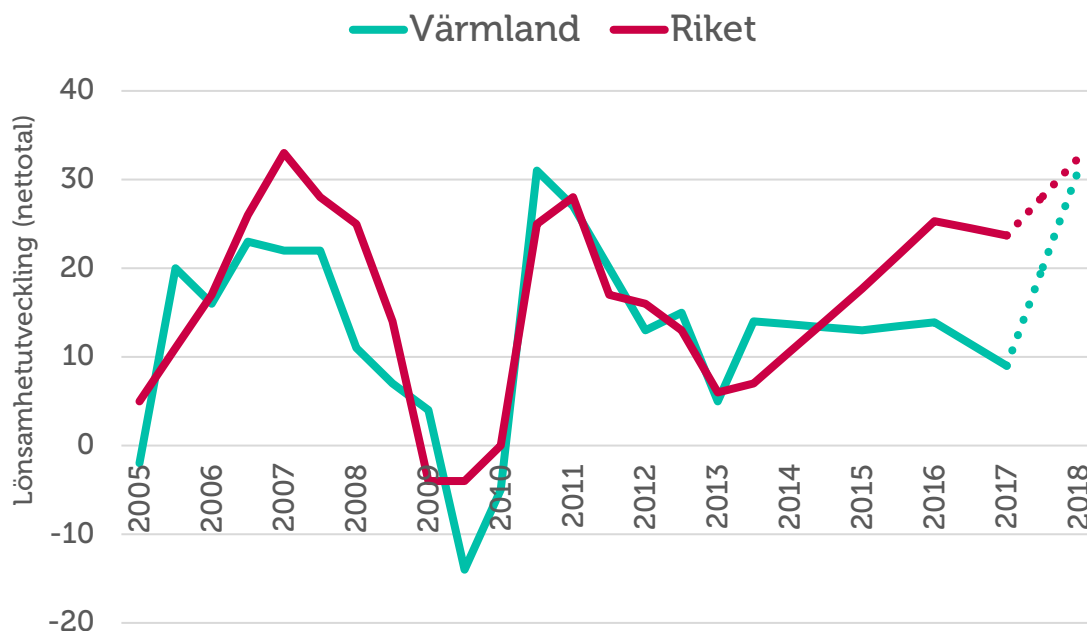
Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis hänförlig till lönsamhetsutvecklingen. Tillväxten av lönsamheten har minskat de senaste tolv månaderna för värmlandsföretagen. Av samtliga företag i länet har 27 procent haft en förbättrad lönsamhet medan 18 procent haft en försämrad lönsamhet i verksamheten. Detta resulterar i ett sammanvägt netttotal på 9 för den totala lönsamhetstillväxten, vilket är lägre än fjolårets 14 och betydligt lägre än riksgenomsnittet på 24.

Trots en låg tillväxttakt innebär ett netttotal över 0 att lönsamheten totalt sett förbättrats i Värmlands företag. Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är att denna svaga tillväxttakt ska återhämta sig. Företagen i Värmland tror på en ökad lönsamhet i nivå med

riksgenomsnittet, där 44 procent av värmlandsföretagen tror på en ökad lönsamhet. Nettotalet för lönsamhetstillväxten förväntas bli 31.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Värmlands län och riket 2005-2017

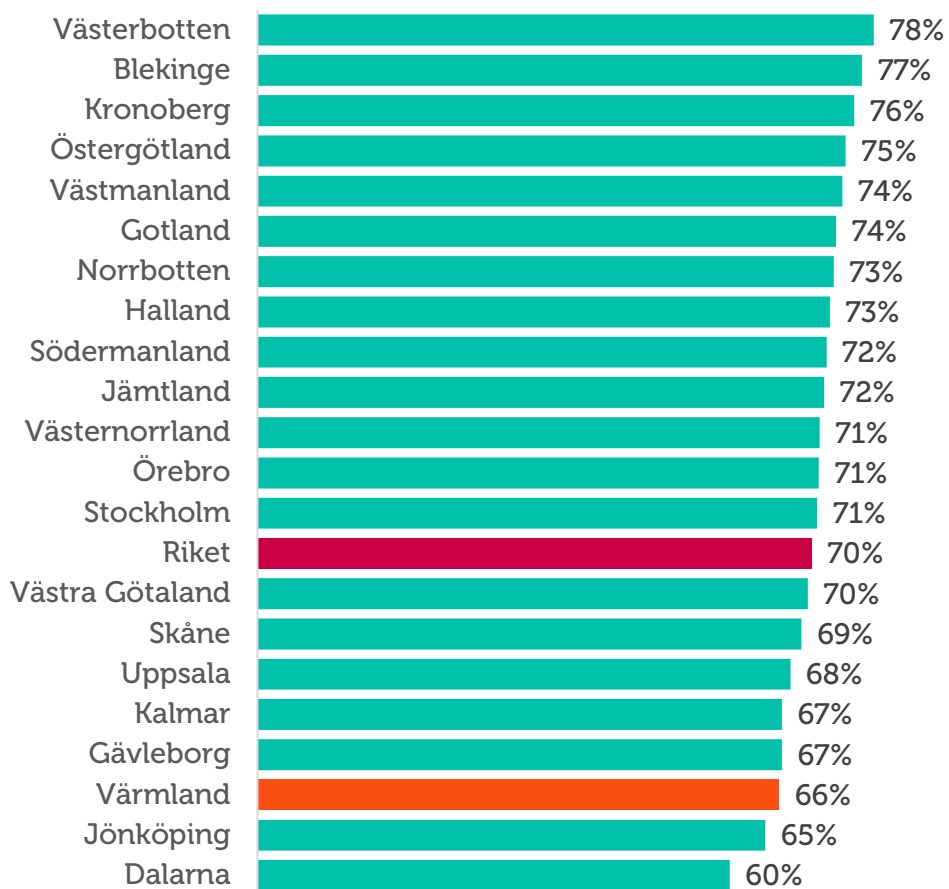
Företagens prisförväntningar

Värmlands företag har förväntningar gällande prisutvecklingen som är högre än genomsnittet för riket. Tack vare en god konjunktur räknar 48 procent av företagen med att kunna höja priserna kommande år och endast 2 procent förväntar sig lägre försäljningspriser. Detta är högre förväntningar än riksgenomsnittet där 40 procent av företagen räknar med att kunna höja sina försäljningspriser.

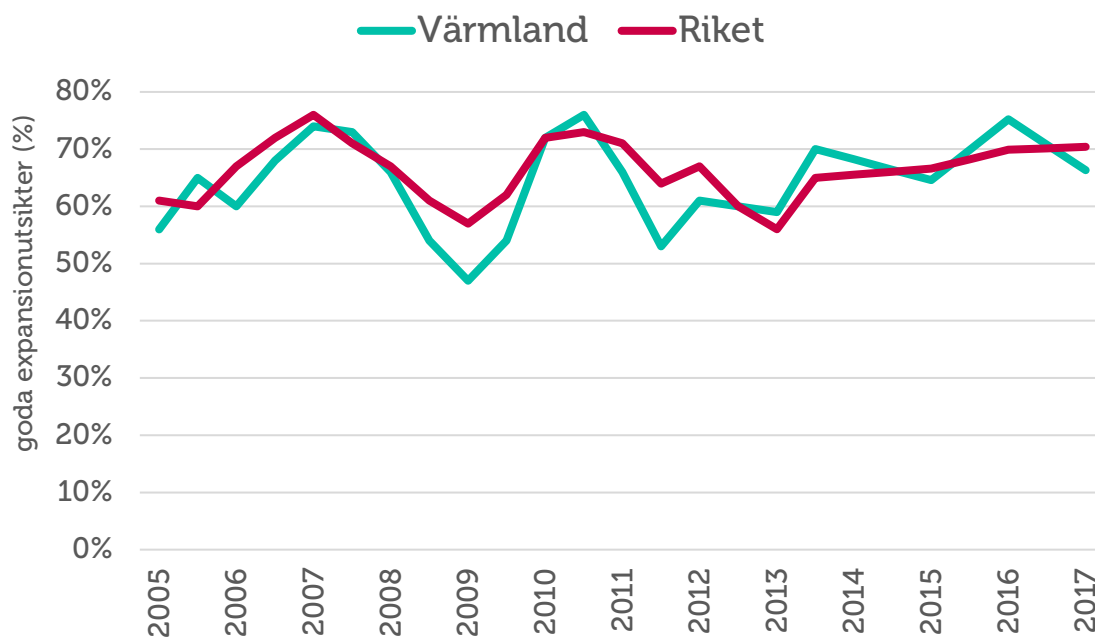
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Värmlands län upplever sämre möjligheter att växa än i fjol. Trots en god konjunkturutveckling i länet har andelen företag som ser goda utsikter på att expandera sjunkit med 11 procentenheter sedan fjolårets undersökning. I länet uppger 66 procent av företagen att de har goda utsikter att expandera på sikt. Samtidigt är det nästan 9 av 10 företag som vill växa.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2017

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Värmlands län och riket 2005-2017

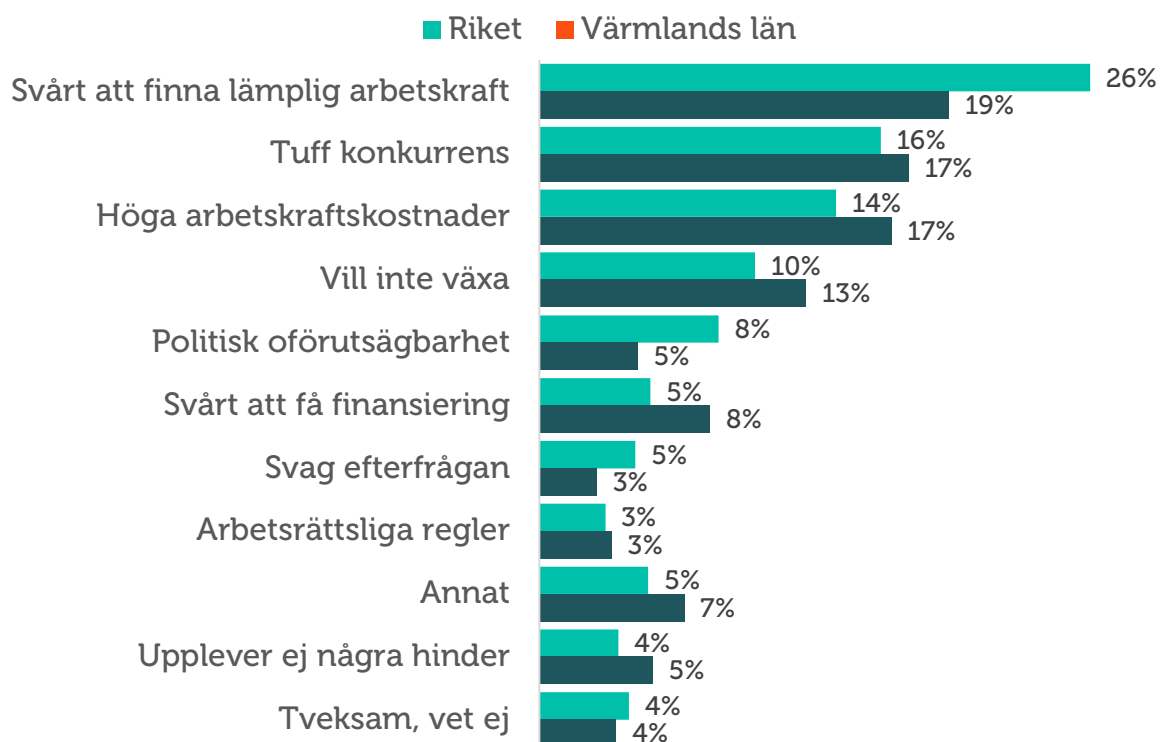

Det främsta tillväxthindret i Värmlands län är bristen på lämplig arbetskraft, enligt 19 procent av företagen. Tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader är också betydande tillväxthinder för Värmlands småföretag. Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive socialavgifter tillhör de stora kostnadsposterna för många företag och påverkar direkt lönsamheten och risken med att driva företag. Skattehöjningar och regelkrångel kommer att minska incitamenten till företagande och sysselsättning, vilket riskerar att leda till lägre tillväxt samt hämma företagens vilja och möjligheter att växa.

Att den internationella konjunkturen påverkar märks då 17 procent uppger att tuff konkurrens är ett tillväxthinder. Svårigheterna förenade med finansiering är större för de värmländska företagen jämfört med övriga.

De största tillväxthindren är de samma som angavs vid förra årets mätning och upplevs i samma grad som betydande hinder. Att starta och utveckla företag, ta ansvar för personal och investeringar kräver engagemang, hårt arbete och risktagande. Därför behövs konkreta åtgärder som gör det möjligt för fler att välja eget företagande framför anställning, att utveckla sitt företag och att anställa.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Värmlands län och i riket 2017 (procent)

Konjunkturrisiker

Den inhemska konjunkturen utgör den största konjunkturrisiken enligt 40 procent av företagen i länet. Den följs av oro för en försvagad internationell konjunktur samt höga löneökningar, med 13 respektive 17 procent av företagen som ser dessa som främsta konjunkturrisik.

Värt att notera är att så många som 14 procent av Värmlands företag inte ser någon konjunkturrisik över huvud taget, vilket troligtvis är en följd av det goda konjunkturläget i länet.

Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt på riksnivå och företagen överlag fortsatt är optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

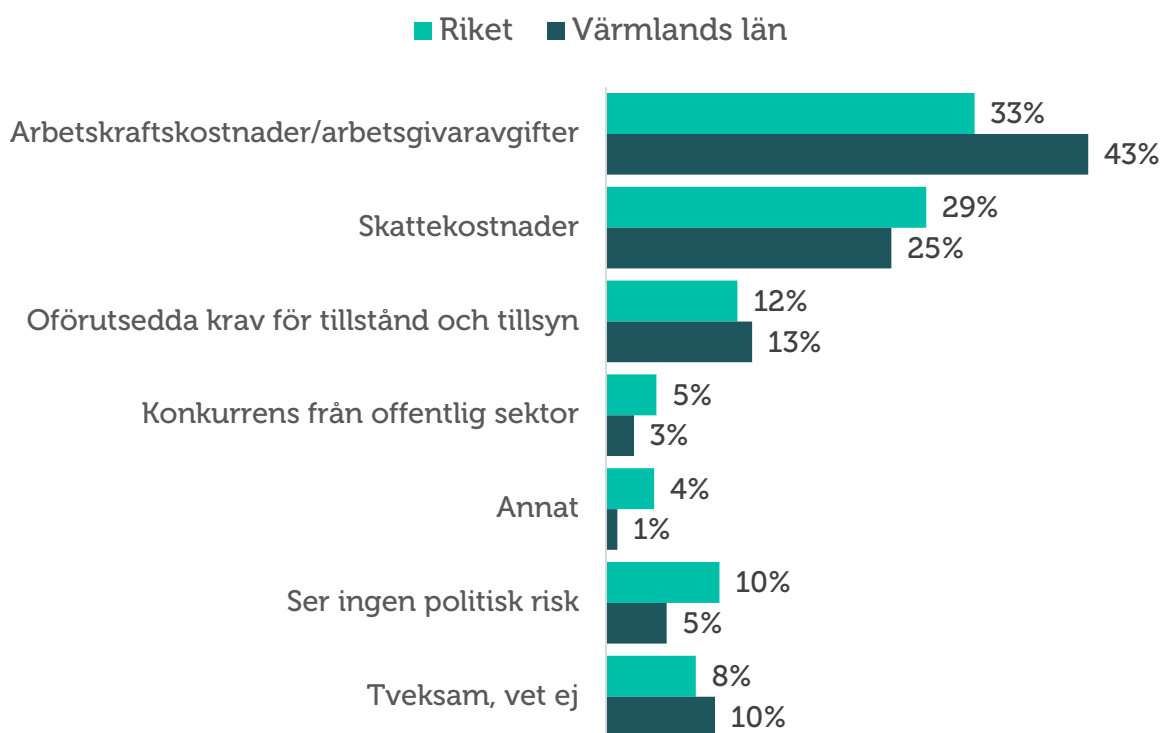
För att fördjupa förståelsen kring företagets syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget, ställdes kompletterande frågor om politiska risker.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken i Värmlands län, vilket anges av 43 procent av företagen. Av värmlandsföretagen ser 25 procent även ökade skattekostnader som en risk. Många företag i Värmlands län upplever också oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn som en politisk risk, vilket är oroväckande.

I årets mätning är den tredje största politiska risken för Värmlands småföretag oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn. Inte minst slår denna typ av osäkerhet mot sektorer som i högre grad berörs av den politiska debatten, till exempel företag i LOV-systemen eller utförare av ROT- och RUT-tjänster. Regeringens svaga parlamentariska ställning och dess beroendeställning till andra partier innebär en politisk oförutsägbarhet. Frågor som rör skatter, tillståndsfrågor och trygghetssystemet tenderar att hamna i långbänk med risk att nyinvesteringar och nyanställningar skjuts på framtiden.

Figur 12 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Värmlands län. Konjunkturindikatorn ökade i fjolårets undersökning från ett sammanvägt nettotal på 60 till 68. Under året har konjunkturen stärkts ytterligare och nettotalet för konjunkturindikatorn i Värmlands län är 78, vilket kan jämföras med riskgenomsnittet på 74. Värmlandsföretagen har alltså haft en något bättre utveckling än riksgenomsnittet. Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är att denna ökning fortsätter. Summan av förväntningarna i de tre delfaktorerna ger ett nettotal på 97, vilket är i linje med riksgenomsnittets prognos.

Nästan 9 av 10 företag i Värmland vill växa. Samtidigt står företagen inför en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt svårt att finna lämplig arbetskraft på arbetsmarknaden och höga arbetskraftskostnader gör att många företag tvekar att anställa. Även politisk oförutsägbarhet har stor påverkan på ett företags expansionsplaner.

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företag som utgör motorn i jobbskapandet. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd.

De viktigaste förutsättningarna för ett starkt företagsklimat är goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oberoende av företagsform och bransch. Utan hänsyn till om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

Viktiga åtgärdsområden för att stärka det svenska företagsklimatets utveckling är därför:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning mellan företagens kompetensbehov och jobbsökande samt att utbildningar svarar mot företagens behov. Utbildningssystemets utformning behöver bli mer dynamiskt och lyhört för arbetsmarknadens efterfrågan.
- **Sänk arbetsgivaravgifterna och kostnaden för att anställa.** Eftersom Sverige står inför en rad utmaningar vad gäller arbetslöshet och integration är det viktigt att verkligen fundera på alla möjliga sätt att sänka trösklarna till arbetsmarknaden och skapa vägar in i arbetslivet och det svenska samhället.
- **Förenkla och sänk skatterna på företagande.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationell konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete och utbildning. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ökade kostnader för företagare genom högre skatter gör det svårare att investera och anställa. På liknande sätt leder höjningar av inkomst- och marginalskatterna till minskad sysselsättning och lägre risktagande. På längre sikt utarmas den svenska konkurrenskraften.